

Lildami: «Cantar una havanera és una manera de reivindicar la cultura»

El cantant de trap terrassenc ens parla sobre el seu segon àlbum 'Viatge en espiral' | Sr. Chen i Emotional G l'acompanyen a la majoria dels temes

Lildami | Pau Griera

El raper terrassenc **Lildami** signa el seu segon llarga durada, *Viatge en espiral* (Halley Records, 2021), una dotzena de rimas actualitzades amb les melodies sincopades i dissonants del trap, l'r'n'b, el reggeaton i, fins i tot, les havaneres. Les lletres introdueixen un punt més de pausa, un hip-hop reflexiu i crític elaborat a trio amb **Sr. Chen** i **Emotional G**. A més, per fer aquest recorregut s'ha fet acompanyar de col·laboracions concebudes des de l'amistat i l'admiració, que van del cantautor **Albert Pla** al raper mataroní **Mi.Amargo**, el grup de cançó de taverna **Arjau** o el cantant electropop de **La Casa Azul**.

Per entendre el teu segon àlbum, 'Viatge en espiral', com han estat els dos darrers anys, des del teu debut?

Molt intensos! El ressò de *Flors mentre visqui* (Halley Records, 2019) ens va agafar per sorpresa. Vam passar de fer dos o tres concerts en un estiu a fer-ne cinquanta. Això va fer que no tingués temps per crear noves cançons, però aquest any m'ha permès fixar-me en el disc, l'he pogut fer amb més temps que el primer, amb calma i amb les idees més clares.

Com ha influït la pandèmia en el procés creatiu del disc?

No crec que m'hagi influït directament en les lletres. Potser hi ha més temes que rasquen la nostàlgia o més tristos... però el confinament m'ha permès dedicar-me nou mesos en cos i ànima a tot el procés. L'escolto ara i estic més convençut que mai del resultat. Tinc clar que és un *upgrade* total en la meua carrera.

Quins beneficis t'ha aportat treballar durant el confinament?

El més important és que he tingut molt de temps per reescoltar les cançons tantes vegades com he volgut, he reescrit i reescrit els versos. He pensat molt cada peça, i tot és just on ha de ser, allà on té més sentit.

Podríem dir que les lletres de 'Viatge en espiral' estan més elaborades!

Absolutament. El dissenyador del llibret està fart de mi! Si al primer disc ja eren llargues, en aquest encara més. Mai no m'he posat a comptar síl·labes per fer un vers, però m'agrada cuidar les rimes. Treballar perquè tot soni bé i perquè el resultat tingui *rotllo*. Crec que demostrem que som capaços de fer qualsevol cosa sense perdre l'essència.

Un element destacat del nou disc és que hi ha una quinzena de col·laboradors.

En realitat tampoc són tants, perquè la majoria de temes els he gravat amb el **Sr. Chen** i la Mariona **?Emotional G'**, que ja formen part de l'equip de **Lildami**. De tota manera, és cert que aquesta vegada hi ha hagut més col·laboradors externs, altres artistes que han sumat molt al disc i també l'han fet més plural! Ha estat un luxe tenir **La Casa Azul**, **Mi Amargo**, **Arjau** o **Albert Pla**.

Lildami, Sr. Chen i Emotional G Foto: Pau Giera

Com vas decidir a qui volies convidar per a cada tema en concret?

Volia que fossin col·laboracions orgàniques, no de gent desconeguda. Només pel fet de participar en una cançó per mi era important que hi hagués un mínim de química. Volia que els nous temes reflectissin realment qui és el meu personatge. Soc superfan del grup **La Casa Azul**, per exemple, i també del raper **Mi.Amargo**, que per mi és un referent.

I com els vas convèncer?

En el cas de **Mi.Amargo** -que canta a "Res"-, a través d'ell vaig conèixer el **Sr. Chen**, i ara som col·legues. Sovint ve a dinar a casa, i m'ha ajudat a escriure algunes rimes. Li vaig dir que havia de cantar al disc, i no vaig ni haver d'esperar a la resposta!

I amb Albert Pla, com vas connectar?

És un crac! Treballem amb gent en comú, i un company em va explicar que **Albert Pla** li havia enviat un missatge on li deia que li agradava **Lildami**. El vaig trucar, vam estar parlant una estona i em va convidar a casa seva! Hi vaig anar un parell de dies... són una gent encantadora. Ens hem caigut de puta mare, va ser superenriquidor. Li vaig posar el disc, que estava acabat però quedava un espai en blanc a un darrer tema ("Intro"), i li vaig dir que seria un honor que hi volgués col·laborar. Va acceptar i, a hores d'ara, és un dels temes preferits del meu pare. Ha quedat molt natural i la seva veu hi va encaixar literalment.

Hi ha una intervenció que no és d'una cantant sinó de la fotògrafa Marta Mas, amb qui tens una relació especial.

Exacte! [Riu] La Marta és la meva exparella, i va ser molt significatiu que col·laborés a la cançó "Provença", perquè fa referència a la nostra relació. A la música no tot és la veu, el més important és saber comunicar.

Què vols dir, exactament, amb el fet de saber comunicar?

És important trobar un llenguatge adequat perquè l'oient pugui empatitzar amb l'artista. Jo explico històries que poden arribar a la gent. I la conclusió de la cançó amb la Marta és que les veritats tenen data de caducitat.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=vC6TK8vYuUc>

Una altra sorpresa és que has gravat l'havanera "Ramiro" amb el grup Arjau de Palafrugell i les veus de Flashy Ice Cream, Lauren Nine, Emotional G, Sr. Chen, Teuma Thug, Mi.Amargo, Senyor Oca...

La idea de cantar una havanera ja la tenia al cap des del primer disc. Hem d'agafar-nos a les arrels tradicionals per actualitzar-les amb noves formes. Crec que és bona opció per reivindicar la nostra cultura i lluitar contra un cert complex d'inferioritat. En Jordi Rubau d'**Arjau** em coneixia perquè el seu fill havia vingut a algun concert meu. A més, el meu avi va néixer a l'Escala i era un bon fidel al gènere de l'havanera, crec que li agradaria sentir aquesta cançó.

El cantant Guille Milkyway (La Casa Azul) posa la veu a "Tot". Què aporta un grup de pop a un disc de rap?

És un tema sobre la nostàlgia en general. De fet, el considero una cançó trista i alegre al mateix temps. La lletra parla de quan estàs enfonsat en la merda, i la metàfora és que podem continuar mirant cap amunt.

Per contra, la cançó que obre el disc fa un salt fins a l'any 2080. Podríem dir que és un rap futurista?

Sí... de fet, el videoclip hauria de fer referència a un personatge de ficció d'una sèrie de manga, en Doraemon [Riu]. La veritat és que és una cançó més aviat sarcàstica, perquè no acostumo a pensar en el futur, prefereixo pensar en què dinaré avui!

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=v1KNHV5B9MA>

La cançó "XMI" és una picada d'ullet a "El Miquel i l'Olga tornen" de Manel? Sembla una continuació del que ja vas fer respecte a "Al mar" amb "La dels Manel"?

No té res a veure amb els **Manel**, però ho podria semblar! De fet, ja m'ho ha dit una altra persona que també l'ha escoltada. La història de l'Alba i el Miquel de "XMI" és una altra, no ha estat gens intencionat. El més interessant d'aquest tema és que el sàmler original es va fer servir a la cançó "Ninguna chavala tiene dueño", del grup aragonès de rap **Violadores del Verso**. És una cançó de reggeaton total.

I també has fet una cançó ni més ni menys que per fer el vermut?

"Vermutet" va sortir literalment fent un vermut amb el **Sr. Chen**. Parlàvem de tonteries mentre fèiem el vermut i, de cop, mirant el sol, menjant olives... va sortir un tema que vol transmetre un rotllo desenfadat. Des del punt de vista vocal, destaca la seva veu dissonant que realment pot sobtar els oients, perquè està feta seguint l'estil del raper nord americà **Anderson Paak**!

Els diners -el money o els pempins- són un tema recurrent, que apareix de manera reiterativa a les teves cançons.

Sí, és un tema important. No tant perquè a mi m'interessin de manera especial, al contrari, però sí que em preocupa la influència que tenen els diners sobre tot el que fem. A les meves cançons parlo sobretot del poder dels diners des d'un punt de vista humorístic i també de l'ànsia de la gent per tenir riquesa. La veritat és que jo vaig començar cantant de gratis i ho seguiria fent -tal com dic en una de les lletres- però no pot ser, perquè això és un ofici i s'ha de poder cobrar. Hi ha tot un equip professional al darrere que s'hi ha de guanyar la vida, i un munt de raons més. A mi, personalment, hi ha altres coses que em criden més l'atenció que els diners.

Un dels aspectes que haureu de treballar són els concerts. Com enfocareu els directes de la propera gira?

Sempre hem treballat molt i molt el directe. Des de la primera gira és un aspecte que ens prenem molt seriosament. De fet, aquesta és una carència que havia vist en alguns grups de rap. Les llums van per una banda i el cantant per una altra... Quan vaig a concerts ben parits i ben organitzats tinc clar que vull aspirar a aquesta exigència. Hem comprat un equip de so i de llums, i volem que es noti la major qualitat també als escenaris.